

BARABÁS IMRE

HIFI — technika, művészet, misztikum?

Emlékezetem szerint Magyarországon valamikor az 1970-es évek végén vált közismertté az angol high fidelity-ből (magas fokú hitelesség) rövidített HIFI szó. Olyan zeneprodukáló készülékeket (lemezjátszó, erősítő, hangdoboz stb.) tisztelnek meg velem, melyek megfeleltek a kor legmagasabb technikai szintjének, pontosabban az ezt rögzítő szabványnak. (Európában: DIN 45500)

Jómagam 1969 táján találkoztam először a HIFI fogalmával mint újdonsággal, és csak jóval később ébredtem rá arra, hogy ha nem is ezen a néven, de a „hifizmus” hagyományai évszázadokra (vagy inkább évezredekre) nyúlnak vissza. Akkoriban természetesen nem jobban szóló lemezjátszóról ábrándoztak a vájt fülűek, hanem szebb hangú dobról, furulyáról, hegedűről (lásd: Stradivari, Guarneri). Akio Morita, a világhírű japán SONY cég alapító elnöke például azt írja könyvében, hogy jó módú szakefőző szülei a harmincas években az Egyesült Államokból hozták maguknak az otthoni gyártmányoknál korszerűbb, jobb hangú lemezjátszót, hogy komolyzenei felvételeiket — az akkori körülmények között — kitűnő minőségben hallgathassák meg. Ez az élmény vezetett többek között a II. világháború után létrehozott elektronikai óriásvállalat hangzásbeli igényességéhez.

Visszatérve napjainkra megállapíthatjuk, hogy a HIFI szó nemcsak közismert, de az ilyen technikai színvonalú készülékek is sok család otthonában fellelhetők. Azt hihetnénk tehát, hogy az audiokultúra magas fokra jutott hazánkban, megérkeztünk tehát a zenehallgatás kánaánjába. Aki azonban valóban ért a technikának ehhez az ágához, és valaha járt egy kizárólag hifi készülékeket árusító-bemutató stúdióban, az tanúsíthatja: döbbenetes az elmaradottságuk ezen a téren is.

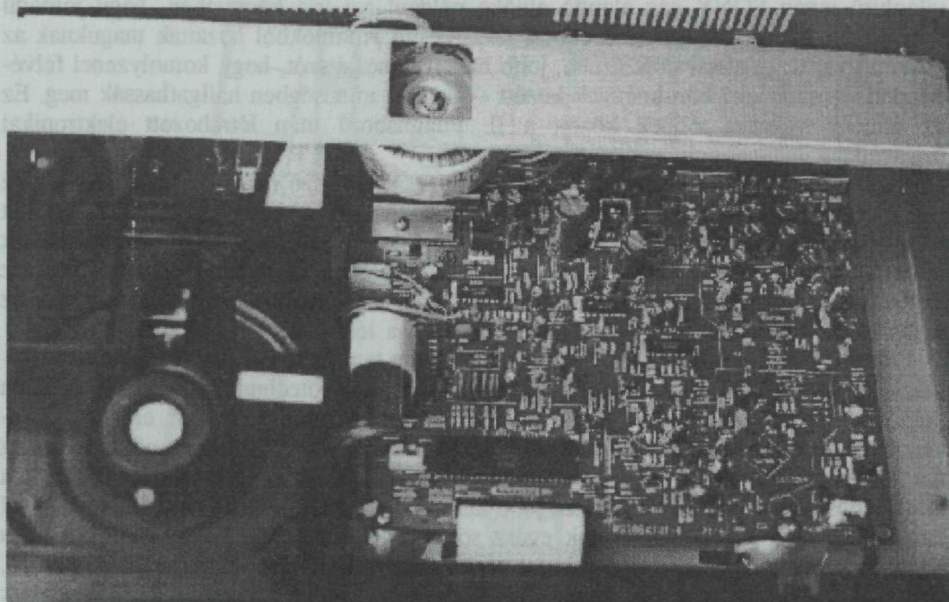
Először is: még mindig nem tudunk különbséget tenni lényeges és lényegtelen információ között. Az elmúlt évtizedek gyors ütemű elektrotechnikai fejlődése nyomán például fokozatosan avultak el a fentebb említett szabványok (az erősítők frekvencia-átvitele például 20—30 év alatt 16 ezer herzről 300—500 ezerre nőtt), a boldog mérmőktársadalom pedig szinte végzetes sikerrel hitette el a társadalommal, hogy a kitűnő műszaki adatok egyértelműen jobb hangzást eredményeznek (nemcsak hazánkról van szó, hanem a fejlett országok egész soráról!). Nem véletlen, hogy világszerte a legtöbb ember a nagy japán és európai cégek (Sony, Technics, Akai, Pioneer, Philips, Grundig stb.) gyártmányait keresi, mert ezekről „tudja”, hogy műszaki adataik mindenben megfelelnek a világszínvonalnak, szépek, és sok szolgáltatást is nyújtanak.

Amikor a kevéssé tájékozott ember egyszer véletlenül betéved egy valódi hifi stúdióba vagy egy olyan ismerőse lakásába, aki nem a kommersz elektronikákat használja, percekben belül „egy világ omlik össze benne”. Rádöbben ugyanis, hogy néhány

teljesen ismeretlen, egyszerű külsejű és régen elavultnak mondott technikájú készülékek (lásd: csöves erősítők) sokkal magasabb fokú zenei élményt nyújt, mint az ő márkás gépei! Meglepi persze a „tálalás” is: ezek az elektronikák különleges, hegyes tuskéken álló fémállványokon működnek, és az egyes összekötő kábelek sem az általa használt filléres áru vékony rézdrótok. Ha netán műszaki végzettségű az avatatlan zenehallgató, belegendolhat a fizika órán tanultakba is, miszerint az összekötő-vezetékeknek egyedül a vezetőképesség a lényeges (a réz jó, az ezüsté valamivel jobb), ha pedig ez megfelelő, a kábel anyagának semmilyen hatása nem lehet a hangképre. És akkor jön a stúdió vezetője, aki a demonstrált készülékeket (pl.: CD-játszó, erősítő, hangdoboz) különböző réz-, ezüst- és szénanyagú kábelekkel köti össze, mindannyiszor azonnal érzékelhető a hangzás változása.

A valóban jó hangú készülékek nem a közismert, nagyszériás termelésű világcégektől származnak, hanem olyan ismeretlen, 6–30 főt foglalkoztató manufaktúrákból, ahol a futószalag és robottechnika ismeretlen fogalom, egyedül a kézimunka, az emberközpontú gyártás és forgalmazás a lényeg, több milliárd dollár helyett 10–15 millió bevétel. Ezeket a cégeket nem elnökök és menedzserek vezetik, hanem maga a tulajdonos-tervező, akinek saját filozófiája, ízlésvilága van, melyet „bele is épít” egyedi gyártású készülékeibe. (Néhány nagy név a sok közül: Hiroyasu, Kondo, Pierre Lurne, Touraj Moghaddam, Ivor Tiefenbrunn, Mark Levinson stb.) Innentől kezdve egy érdekes automatizmus alakul ki: ezeket a lemezjátszókat, erősítőket, CD-játszókat és hangdobozokat jórészt csakis azok a kiskereskedők fogják árulni, azok fogják megvenni, akik ugyanúgy gondolkodnak a zeneművek ideális hangzásáról, mint a tervező-

Audiofil CD lejátszó belseje (Morantz CD 63 SE K.I. Signature)

(A szerző felvétele)

cégtulajdonosok. (Itt azért meg kell jegyezni, hogy a már említett nagy japán és európai gyártóknak is eltérő hangzásviláguk van.)

„Ne a műszaki adatokat favorizáld, hanem arra koncentrálj, hogyan szól hozzád a zene” — ez a mottója ezeknek az audiofil (a hifisták elitjét hívják így) gyártóknak és kereskedőknek, akiket egyébként sehol a világon nem a nagy áruházláncokban, hanem kis stúdiókban (lásd: Szolnok), illetve lakásokban lehet fellelni. Hazánkban címüket, telefonszámukat csak a hifi szakajtóból tudhatjuk meg. Az óvatosság nem árt; ezeknek a különleges minőségű készülékeknek az ára 0,5—38 millió forint között változik (pl. Jadis, Audio Note), és egy-egy stúdióban több is van belőlük.

Ezek után megnyugtató lehet, hogy vannak audiofil gyártók a manufaktúrák és a nagy multik közötti sávban is (pl. NAD, Rotel, Marantz), melyeknél nagyon elfogadható az ár/minőség viszony. Általános jellemzőjük, hogy a gyártás általában a Távol-Keleten (Japán, Tajvan) folyik, a tervezés viszont Angliában összpontosul, mert a hangzásnak az európai igényeknek is meg kell felelnie.

Akik azt hiszik, hogy ezeknek a kis hangyáknak a sikere egyáltalán nem érinti az elektronikai mamutokat, tévednek. Az utóbbi évtizedben a nagy japán gyártók egyre jobban figyelnek készülékeik alkatrész- és hangminőségére, sőt egyes elit készülécsaládjaik tervezését már európai mérnökcsoportokra bízák (Pioneer, Sony, Denon). Sajnálatos, de tény: az európai óriás cégek jóval kevesebb buzgalmat tanúsítanak ebben a kérdésben, ezért lemaradásuk egyre nagyobb mértékű.

Végezetül némi vigasz azoknak, akik vagy elvi, vagy gyakorlati (pénzügyi) okok miatt nem kívánnak audiofil hifistává válni. A meglevő, olcsóbb kategóriás berendezéseket meglepő módon fel lehet javítani a már említett különleges állványokkal és összekötő kábelekkal, csak — mint a készülékek megvételénél és összekapcsolásánál — nagyon vigyázni kell a párosításra. Misztikusnak tűnik ugyan, de igaz: két, önmagában kiváló készülék együtt csapnivalóan szólhat, ugyanakkor két gyengébb minőségű egymást javíthatja (családekv!). Minden ilyen esetben — csakúgy, mint új elektronikák vásárlásánál — keressünk fel szakstúdiót, a vezetője biztosan szívesen segít. Akik pedig még erre sem hajlandók, mert nem hisznek az egészben, ugyanakkor van a tulajdonukban egy régi, nehezkesebb hangú lemez, vagy CD-játszó, végezzék el a következő kísérletet: alkoholos lila filctollal húzzanak egy centiméteres vonalat a fekete vagy ezüst lemez élére, majd hallgassák meg a zenét. Ha netán máshogy szól, mint addig, egy lépéssel közelebb kerültek a mikromágneses terek hatásának problémájához, és talán a hifihez is.